

Nederlands Instituut voor onderzoek van de eerste-
lijnsgezondheidszorg (NIVEL) verzamelde en
verwerkte de informatie over de activiteiten van de
eerstelijnsgezondheidszorg in de eerste helft van
1989. Het onderzoek is uitgevoerd door de
Nederlandsche Geneeskundige Vereniging (NMGV) en
de Nederlandse Vereniging van Huisartsen (NVAH).
De resultaten van het onderzoek zijn te vinden in
de rapporten die worden afgegeven aan de
Nederlandse Geneeskundige Vereniging en de
Nederlandse Vereniging van Huisartsen.

**REGISTRATIE
ADSPIRANT-HUISARTSEN**

L. Hingstman
J. Pool
November 1989

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerste-
lijnsgezondheidszorg NIVEL
Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT
Telefoon: 030-319946

Het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) verzamelt en verspreidt kennis en informatie over structuur en functioneren van de eerstelijnsgezondheidszorg, mede in relatie tot andere sectoren van de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening.

Tot de activiteiten van het NIVEL behoren het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, registratie- en documentatie-activiteiten en het beheren van een (algemeen toegankelijke) bibliotheek.

Het NIVEL is voortgekomen uit het voormalige Nederlands Huisartsen Instituut (NHI) en wordt grotendeels gesubsidieerd door het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

INHOUD	pag
1. Inleiding	1
2. Huisartsen in opleiding	3
3. Het aantal adspirant-huisartsen	5
4. Het aantal gevestigden	8
5. Het aantal assistenten	10
6. Adspirant-huisartsen op zoek naar een praktijk	11
7. Adspirant-huisartsen die hun vestigingsplannen hebben opgegeven of nooit hebben gehad	15
8. Ter afsluiting	17

1. INLEIDING

Sinds januari 1979 verzamelt het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) gegevens over mensen die de huisartsenopleiding hebben voltooid.

Voor deze gegevensverzameling wordt van twee gegevensbronnen gebruik gemaakt. Enerzijds worden gegevens van de Huisarts Registratie Commissie geraadpleegd en anderzijds putten we informatie uit een enquête die jaarlijks op peildatum 1 januari wordt gehouden.

Door de Huisarts Registratie Commissie wordt de volgende informatie omtrent adspirant-huisartsen verstrekt:

- naam, geslacht, geboorteplaats en -datum;
- het huidig woonadres;
- de universiteit waar het artsexamen is afgelegd en de datum waarop dit is gebeurd;
- de universiteit waar men de huisartsenopleiding gevolgd heeft en de begin- en einddatum van deze opleiding;
- de datum van registratie als huisarts.

De tweede informatiebron is de jaarlijkse enquête die wordt toegestuurd aan alle afgestudeerden van de huisartsenopleiding, dat wil zeggen aan diegenen die nog niet gevestigd zijn en hun vestigingsplannen nog niet hebben opgegeven (waarvan wij dat althans nog niet weten). Het doel hiervan is inzicht te krijgen in de bezigheden en voornemens van deze groep. De vragenlijst bevat vier onder-

delen: één gedeelte voor afgestudeerden die zich hebben gevestigd (maar waarvan dat bij ons nog niet bekend was), één gedeelte voor degenen die als assistent(e) in een huisartspraktijk werkzaam zijn, één gedeelte voor mensen die op zoek zijn naar een zelfstandige vestiging (of tijdelijk niet-zoekend, maar nog wel 'in de markt' zijn), en tenslotte één gedeelte voor hen die definitief hebben afgezien van het plan om zich als huisarts te vestigen, of nooit dergelijke plannen hebben gehad (ook hier gaat het slechts om die mensen waarvan wij dit nog niet wisten; zodra men aan ons te kennen heeft gegeven dat men geen vestigingsplannen meer heeft, wordt er het jaar daarop geen vragenlijst meer toegestuurd).

Op basis van bovengenoemde gegevens kunnen onder andere de volgende vragen beantwoord worden:

- hoeveel huisartsen hebben de huisartsenopleiding gevolgd?
- hoeveel van hen hebben zich als huisarts gevestigd of zijn als assistent-huisarts werkzaam?
- hoeveel tijd verloopt er tussen beëindiging van de huisartsenopleiding en vestiging als huisarts?
- hoeveel huisartsen zijn op zoek naar een praktijk?
- hoeveel huisartsen hebben hun vestigingsplannen opgegeven?
- welke voorkeuren hebben huisartsen ten aanzien van een toekomstige praktijk?

Tot op heden zijn er tien peilingen geweest. Voor de peiling van 1 januari 1989 zijn 1538 vragenlijsten uitgestuurd. Na één rappel werden de aspirant-huisartsen die niet reageerden, telefonisch benaderd. Het resultaat van deze werkwijze is een respons van 96%. In totaal hebben 32 aspirant-huisartsen hun medewerking aan de enquête geweigerd en waren 37 mensen onbereikbaar. Daarnaast bevonden zich van het totaal aantal afgestudeerden van de huisartsenopleiding 75 aspirant-huisartsen op de peildatum in het buitenland. De meesten van hen werd geen enquête toegestuurd, omdat het adres veelal niet te achterhalen was.

2. HUISARTSEN IN OPLEIDING

Op 1 januari 1989 volgen 346 studenten de opleiding huisartsgeneeskunde (tabel 1). Dit zijn er beduidend minder dan in voorgaande jaren; vergeleken met 1 januari 1988 is er sprake van een daling van 19%.

Van de 346 studenten die op 1 januari 1989 bezig zijn met de opleiding, volgden 129 studenten nog de 'oude' éénjarige opleiding huisartsgeneeskunde en 217 studenten de 'nieuwe' tweejarige (interim) opleiding. Van deze laatste groep zijn per 1 januari 1989 in totaal 35 studenten bezig met hun tweede jaar.

Van de groep van 346 studenten is een minderheid (33,2%) van het vrouwelijk geslacht. Dit percentage verschilt overigens per Universitair Huisartsen Instituut (tabel 1). Zo blijkt dat in Utrecht bij-

na 39% van alle studenten vrouw is, terwijl aan de VU in Amsterdam dit percentage slechts 22% bedraagt.

Tabel 1: Aantal studenten dat op 1 januari 1989 de huisartsenopleiding volgt, naar universiteit en geslacht

	mannen		vrouwen		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
RU Groningen	30	76,9	9	23,1	39	100,0
VU Amsterdam	21	77,8	6	22,1	27	100,0
Univ. v. Amsterdam	38	62,3	23	37,7	61	100,0
RU Leiden	30	61,2	19	38,8	49	100,0
EU Rotterdam	26	74,3	9	25,7	35	100,0
RU Utrecht	33	61,1	21	38,9	54	100,0
KU Nijmegen	39	68,4	18	31,6	57	100,0
RU Limburg	14	58,3	10	41,7	24	100,0
Totaal	231	66,8	115	33,2	346	100,0

De periode tussen de voltooiing van de medicijnenstudie (artsexamen) en de aanvang van de huisartsenopleiding (ofwel de wachttijd) is in 1988 opnieuw toegenomen en bedraagt momenteel - dat wil zeggen voor degenen die in 1988 met de opleiding zijn begonnen - 41 maanden. Deze wachttijden verschillen per Huisartsen Instituut: aan de Nijmeegse universiteit bedroeg in 1988 de gemiddelde wachttijd 55 maanden, de Limburgse universiteit kende een wachttijd van 17 maanden.

Tabel 2: Gemiddelde duur van de periode tussen het artsexamen en het begin van de huisartsenopleiding (wachttijd), naar jaar waarin de opleiding is gestart

Jaar van start van de opleiding	gemiddelde wachttijd in maanden
1974	1,7
1975	2,9
1976	3,8
1977	5,2
1978	7,1
1979	10,5
1980	13,6
1981	14,9
1982	17,7
1983	23,7
1984	27,2
1985	30,2
1986	33,4
1987	35,0
1988	41,0

3. HET AANTAL ADSPIRANT-HUISARTSEN

In 1974 voltooiden aan de Rijksuniversiteit Utrecht de eerste 31 huisartsen de toen nieuwe opleiding huisartsgeneeskunde. In 1975 leverden ook de opleidingen aan de andere universiteiten huisartsen met de nieuwe opleiding af, zij het nog niet alle even veel. In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van het totaal aantal artsen dat tot en met 1988 de huisartsenopleiding heeft voltooid. Hierin valt te zien dat de opleiding in Utrecht tot nu toe de meeste huisartsen heeft afgeleverd (1021) en Maastricht de minste (293).

Tabel 3: Verdeling van de afgestudeerden van de huisartsenopleidingen naar jaar van voltooiing van de opleiding en universiteit (tot 1 januari 1989).

Jaar van voltooiing van de opleiding	Groningen	A'dam VU	A'dam UVA	Leiden	R'dam	Utrecht	Nijmegen	Maastricht	Totaal
1974	-	-	-	-	-	31	-	-	31
1975	20	43	7	1	13	79	6	4	173
1976	70	66	33	1	48	88	16	18	340
1977	80	65	57	49	57	77	58	15	458
1978	85	66	58	61	55	75	72	19	491
1979	75	63	50	56	67	62	71	20	464
1980	73	52	49	53	59	68	70	18	442
1981	66	53	41	48	65	68	69	10	420
1982	70	53	44	61	65	60	71	26	450
1983	67	53	44	60	70	82	70	28	474
1984	73	55	68	58	69	72	72	30	497
1985	68	56	71	54	65	71	71	29	485
1986	52	45	69	57	61	80	66	30	440
1987	66	50	58	58	65	77	72	27	473
1988	66	32	45	59	59	51	47	19	378
Totaal	931	752	694	676	818	1021	831	293	6016

Vóór 1987 voltooiden jaarlijks tussen de 400 en 500 studenten de huisartsenopleiding (tabel 4). Nadat in 1987 de tweejarige (interim)opleiding van start is gegaan zien wij dat het jaarlijks aantal afgestudeerden drastisch is gedaald van 473 in 1987 tot 378 in 1988. Gezien het aantal studenten dat momenteel de opleiding volgt valt te verwachten dat het aantal afgestudeerden in 1989 verder zal dalen.

Van alle 6016 huisartsen die tot nu toe de huisartsenopleiding hebben voltooid is 26% vrouw (tabel 4). Van degenen die in 1988 de opleiding hebben voltooid is bijna 35% vrouw. In vergelijking tot het jaar daarvoor (31%) is het relatief aantal afgestudeerde vrouwen sterk toegenomen.

Tabel 4: Aantal afgestudeerden van de huisartsenopleiding naar geslacht en jaar van voltooiing van de opleiding (tot 1 januari 1989).

Jaar van voltooiing van de opleiding	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1974	29	93,5	2	6,5	31	100,0
1975	154	89,0	19	11,0	173	100,0
1976	277	81,5	63	18,5	340	100,0
1977	363	79,3	95	20,7	458	100,0
1978	378	77,0	113	23,0	491	100,0
1979	348	75,0	116	25,0	464	100,0
1980	339	76,7	103	23,3	442	100,0
1981	313	74,5	107	25,5	420	100,0
1982	325	72,2	125	27,8	450	100,0
1983	342	72,2	132	27,8	474	100,0
1984	364	73,2	133	26,8	497	100,0
1985	356	73,4	129	26,6	485	100,0
1986	300	68,2	140	31,8	440	100,0
1987	328	69,3	145	30,7	473	100,0
1988	246	65,1	132	34,9	378	100,0
Totaal	4462	74,2	1554	25,8	6016	100,0

Net als bij de voorafgaande peilingen is er een aantal mensen die bij de Huisarts Registratie Commissie is ingeschreven maar niet aan één van de acht Nederlandse huisartsenopleidingen is afgestudeerd. Dit betreft voor het merendeel huisartsen die in België zijn gaan studeren, vanwege de numerus fixus in ons land. Op grond van het vrije verkeer van artsen binnen de EG zijn deze artsen gerechtigd om zich in Nederland als huisarts te vestigen. Vandaar dat we ook deze groep blijven volgen. Vanwege haar bijzondere positie is deze groep niet in alle tabellen opgenomen. In tabel 1 tot en met tabel 6 is deze groep bijvoorbeeld buiten beschouwing gelaten. Ze wordt daarentegen wel meegenomen in tabellen waarin gekeken wordt naar het aantal assistenten, praktijkzoekenden en degenen die hun plannen hebben opgegeven. In totaal omvat deze groep 82 personen.

4. HET AANTAL GEVESTIGDEN

Van de in totaal 6016 huisartsen die in Nederland van 1974 tot 1 januari 1989 de huisartsenopleiding hebben voltooid, waren er op die laatste datum 3214 (ofwel 53%) gevestigd als zelfstandig huisarts (tabel 5). Het aantal vrouwelijke huisartsen dat zich zelfstandig heeft gevestigd, is nog steeds ondervertegenwoordigd. Van alle vrouwelijke huisartsen die de huisartsenopleiding hebben voltooid heeft tot 1 januari 1989 ruim 38% zich zelfstandig gevestigd. Voor de mannen bedraagt dit percentage 59%.

Tabel 5: Aantal zelfstandig gevestigden tot 1 januari 1989 in verhouding tot het jaarlijks aantal afgestudeerden, naar geslacht

Jaar van voltooiing van de opleiding	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
1974	19	65,5	1	50,0	20	64,5
1975	105	68,2	6	31,6	111	64,2
1976	203	73,3	24	38,1	227	66,8
1977	268	73,8	40	42,1	308	67,3
1978	270	71,4	51	45,1	321	65,4
1979	247	71,0	52	44,8	299	64,4
1980	220	64,9	53	51,5	273	61,8
1981	226	72,2	48	44,9	274	65,2
1982	208	64,0	63	50,4	271	60,2
1983	233	68,1	64	48,5	297	62,7
1984	219	60,1	65	48,9	284	57,1
1985	187	52,5	49	38,0	236	48,7
1986	109	36,3	45	32,1	154	35,0
1987	91	27,7	29	20,0	120	25,3
1988	13	5,3	6	4,6	19	5,0
Totaal	2618	58,7	596	38,4	3214	53,4

De periode die verloopt tussen de voltooiing van de huisartsenopleiding en het tijdstip van vestiging als huisarts kan worden weergegeven door middel van een cohortanalyse (tabel 6). Per jaargroep

(cohort) kan hieruit worden afgeleid welk percentage van de afgestudeerden na één jaar, na twee jaar, na drie jaar etcetera, gevestigd is. Uit tabel 6 blijkt dat - gedurende een groot deel van de jaren zeventig - binnen één jaar na de opleiding tot huisarts tussen de 20 en 30% van de afgestudeerden zich zelfstandig heeft gevestigd. Voor de laatste drie afstudeercohorten gaat dit echter niet meer op, hetgeen ongetwijfeld veroorzaakt wordt door het in februari 1986 in werking getreden wettelijk vestigingsbeleid. De vestigingsmogelijkheden zijn sindsdien aanmerkelijk afgenomen, hetgeen ook wordt weerspiegeld door de stagnatie in de percentages zelfstandig gevestigden in de andere jaargroepen.

Tabel 6: Percentage zelfstandig gevestigde huisartsen per jaargroep (cohort) naar het aantal jaren* dat is verlopen sinds het einde van de opleiding

Cohort	Tijdsduur na einde opleiding										
	1 jr.	2 jr.	3 jr.	4 jr.	5 jr.	6 jr.	7 jr.	8 jr.	9 jr.	10 jr.	11 jr.
1974	12,9	45,2	54,8	58,1	64,5	64,5	64,5	64,5	64,5	64,5	64,5
1975	17,3	42,8	50,3	57,2	60,1	61,3	63,0	63,6	63,6	63,6	64,2
1976	22,4	42,6	51,5	56,5	60,0	61,5	63,5	64,1	65,6	66,2	66,5
1977	22,5	40,2	51,5	58,1	61,4	62,7	64,2	65,1	65,5	66,2	67,0
1978	25,1	40,7	50,7	55,8	58,0	60,5	62,7	64,4	64,8	65,0	65,4
1979	24,1	42,0	50,9	56,3	59,3	60,6	62,7	63,6	64,0	64,4	
1980	25,8	39,8	49,1	54,1	56,8	59,3	60,4	61,1	61,8		
1981	23,8	41,2	51,7	57,4	61,7	63,1	63,8	65,5			
1982	22,9	38,4	46,7	55,1	58,0	59,1	60,2				
1983	29,3	46,2	56,8	58,4	61,2	62,9					
1984	27,6	44,9	49,3	54,7	57,7						
1985	31,5	40,2	45,8	50,5							
1986	17,0	30,5	38,2								
1987	15,0	29,5									
1988	9,3										

* De onderste percentages van de kolommen hebben niet op een volledige periode betrekking. Voor de jaargroep 1988 betekent dit bijvoorbeeld dat nog niet iedereen al een volledig jaar is afgestudeerd.

Uit de tabel blijkt dat van degenen afgestudeerd vóór 1985 circa 50% binnen drie jaar een zelfstan-

dige vestiging heeft. Na verloop van tijd tendeert dit percentage naar 65%. Voor degenen afgestudeerd vanaf 1985 zal een dergelijke trend waarschijnlijk niet opgaan. Van de laatste twee afstudeercohorten (1987 en 1988) is respectievelijk slechts 30% en 9% per 1 januari 1989 zelfstandig gevestigd.

5. HET AANTAL ASSISTENTEN

Per 1 januari 1989 zijn er 337 adspirant-huisartsen (afgestudeerd vanaf 1974) werkzaam als assistent in een huisartsenpraktijk. Meer dan de helft van hen (56,1%) is van het vrouwelijke geslacht. Van deze vrouwelijke assistent-huisartsen zijn er 33 werkzaam in de praktijk van hun echtgenoot. Van de overige 304 assistenten is 74% werkzaam bij een solowerkende huisarts.

Indien we kijken naar de aard van het assistentschap, dan kan worden geconstateerd dat bij vrouwen relatief vaker sprake is van een min of meer permanent assistentschap dan bij de mannen (65% versus 36%) (tabel 7). Een dergelijk permanent assistentschap kan worden gezien als een alternatief voor een zelfstandige vestiging. Overigens moeten wij constateren dat ten aanzien van het permanente assistentschap de verschillen tussen mannen en vrouwen in de afgelopen jaren steeds kleiner zijn geworden. Steeds meer mannen zijn werkzaam binnen een permanent assistentschap. In 1985 werkte nog maar 28% van de mannen binnen een permanent assistentschap. Verder zien wij dat bij mannen het assistentschap als voorbe-

reiding op een latere associatie of overname vaker voorkomt (30%) dan bij vrouwen (14%).

Tabel 7: Assistenten in een huisartspraktijk per 1 januari 1989 naar aard van het assistentschap en geslacht

Aard van het assistentschap	mannen		vrouwen		totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
Assistentschap van beperkte duur	51	34,5	39	20,6	90	26,7
Assistentschap met een meer permanent karakter	53	35,8	123	65,1	176	52,2
Assistentschap als proefperiode voor associatie of overname	44	29,7	27	14,3	71	21,1
Totaal	148	100,0	189	100,0	337	100,0

Verder blijkt dat het assistentschap voor mannen vaker een hele dagtaak is dan voor vrouwen. Van de mannen is 24% veertig uur per week als assistent werkzaam. Bij de vrouwelijke assistenten ligt dit percentage op 9%. Dit verschil is in 1988 overigens aanzienlijk afgenomen (was respectievelijk 38% en 13%).

6. ADSPIRANT-HUISARTSEN OP ZOEK NAAR EEN PRAKTIJK

Op 1 januari 1989 zijn 658 adspirant-huisartsen op zoek naar een zelfstandige vestiging (tabel 8). Hiervan zijn er 348 actief en 310 minder actief aan het zoeken. Van de mannelijke zoekers is 57% actief op zoek, van de vrouwen is dit 43%. De geringe vestigingsmogelijkheden van de laatste jaren hebben ertoe geleid dat het aantal praktijkzoekende huisartsen opnieuw is toegenomen.

Tabel 8: Aantal praktijkzoekende huisartsen vanaf 1 januari 1980

Peildatum	Praktijkzoekende huisartsen
1980	327
1981	406
1982	457
1983	516
1984	545
1985	610
1986	528
1987	570
1988	641
1989	658

Indien we de praktijkzoekende huisartsen uitsplitsen naar jaar van voltooiing van de opleiding, dan zien we dat van degenen afgestudeerd in 1988 bijna 59% praktijkzoekend is op 1 januari 1989. Dit percentage neemt uiteraard af naarmate het langer geleden is dat men de opleiding heeft voltooid. Vrouwelijke adspirant-huisartsen zijn relatief gezien iets meer op zoek naar een praktijk dan hun mannelijke lotgenoten (tabel 9).

Tabel 9: Aantal praktijkzoekende huisartsen per 1 januari 1989, in verhouding tot het aantal jaarlijkse afgestudeerden*, naar geslacht

Jaar van voltooiing van de opleiding	Aantal afgestudeerden		Praktijkzoekende huisartsen					
	mannen	vrouwen	mannen		vrouwen		Totaal	
			abs	%	abs	%	abs	%
1974	29	2	-	-	-	-	-	-
1975	154	19	-	-	-	-	-	-
1976	277	63	-	-	1	1,6	1	0,3
1977	363	95	-	-	1	1,1	1	0,2
1978	378	113	2	0,5	3	2,7	5	1,0
1979	348	116	-	-	-	-	-	-
1980	339	103	1	0,3	3	2,9	4	0,9
1981	313	107	3	1,0	2	1,9	5	1,2
1982	325	125	7	2,1	5	4,0	12	2,7
1983	342	132	18	5,3	8	6,0	26	5,5
1984	364	133	24	6,6	9	6,8	33	6,6
1985	356	129	45	12,6	20	15,5	65	13,4
1986	300	140	79	26,3	24	17,1	103	23,5
1987	328	145	122	37,1	50	34,4	172	36,4
1988	246	132	149	60,6	72	54,5	221	58,5
Totaal	4462	1554	450	10,1	198	12,7	648	10,8

* Exclusief tien huisartsen die in het buitenland de opleiding hebben gevolgd

In de enquête werd aan de praktijkzoekende adspiranten gevraagd naar de wensen omtrent de kenmerken van een toekomstige praktijk. Van de 658 praktijkzoekende huisartsen geeft 16% de voorkeur aan het werken in een solopraktijk; 51% spreekt de voorkeur uit voor een duo- of een groepspraktijk; 22% wil in een gezondheidscentrum werken. Het verschil tussen mannen en vrouwen is hierbij frappant: mannen geven vaker te kennen als solowerkende huisarts aan de slag te willen dan vrouwen (20% versus 5%).

Gevraagd naar het gewenste dienstverband, geven de meeste mannelijke zoekers de voorkeur aan een vrij beroep (56%). Bij de vrouwen ligt dit op 29%; zij geven veelal de voorkeur aan het werken in dienstverband (48%). Ook hierbij had een aanzienlijk deel van de praktijkzoekende adspiranten geen voorkeur (14%).

De praktijkzoekende huisartsen is tevens gevraagd naar de gewenste praktijkomvang. In tabel 10 zien we dat, naast de 26% die geen voorkeur heeft, 19% zich uitspreekt voor een praktijk met minder dan 2000 patiënten. Ook hierbij bestaat een duidelijk verschil indien we uitsplitsen naar geslacht, mannen hebben over het algemeen gesproken eerder voorkeur voor een grotere praktijk.

Tabel 10: Door praktijkzoekende adspirant-huisartsen gewenste praktijkomvang, naar geslacht, per 1 januari 1989

Gewenste praktijkomvang	mannen		vrouwen		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
minder dan 1800	31	6,8	71	35,3	102	15,5
1800 - 1999	16	3,5	9	4,5	25	3,8
2000 - 2199	102	22,3	38	18,9	140	21,3
2200 - 2399	120	26,3	21	10,4	141	21,4
2400 of meer	70	15,3	7	3,5	77	11,7
geen voorkeur	118	25,8	55	27,4	173	26,3
Totaal	457	100,0	201	100,0	658	100,0

De gemiddelde gewenste praktijkomvang is vanaf 1982 tot 1986 ieder jaar iets afgenomen. Vanaf 1986 zien we weer een lichte stijging tot 2045 patiënten per 1 januari 1989 (tabel 11). De gemiddelde gewenste praktijkomvang is bij de mannen 2162 en bij de vrouwen 1776 patiënten.

Tabel 11: Door praktijkzoekende adspirant-huisartsen gewenste gemiddelde praktijkomvang vanaf 1982, per 1 januari

Peildatum	Gemiddelde gewenste praktijkomvang
1982	2250
1983	2183
1984	2096
1985	2013
1986	1970
1987	1985
1988	2000
1989	2045

Van de 658 praktijkzoekende huisartsen is slechts een klein deel werkeloos (1%). De meesten zijn als assistent-huisarts werkzaam (18%) of als waarnemer/waarneemster (60%). Andere 'veel' voorkomende werkzaamheden van praktijkzoekende huisartsen

zijn: verpleeghuisarts (5%) en verzekeringsgeneeskundige (3,5%).

Naast de praktijkzoekenden is er ook nog een groep adspirant-huisartsen die wel 'in de markt' is voor een zelfstandige praktijk, maar op de peildatum 1 januari 1989 om verschillende redenen niet zoekt. Het gaat hier om 210 personen. Van hen is 42% nog niet begonnen met zoeken en heeft 41% al wel gezocht maar is op de peildatum niet in de gelegenheid te zoeken; 37 personen (17%) zijn reeds verzekerd van een toekomstige praktijk.

7. ADSPIRANTEN DIE HUN VESTIGINGSPLANNEN HEBBEN OPGEGEVEN OF NOOIT HEBBEN GEHAD

De peiling van 1 januari 1989 laat zien dat 147 huisartsen in de loop van 1988 hun plannen om huisarts te worden hebben opgegeven, waarmee het totaal aantal adspirant-huisartsen dat te kennen heeft gegeven geen plannen (meer) te hebben om huisarts te worden op 1653 komt (27,5% van alle sinds 1974 afgestudeerde huisartsen). Het percentage adspiranten dat afziet van een eigen praktijk neemt toe naarmate het langer geleden is dat men de opleiding voltooid heeft (tabel 12).

Tabel 12: Aantal en percentage adspirant-huisartsen dat geen vestigingsplannen (meer) heeft naar jaar van voltooiing van de opleiding per 1 januari 1989

Jaar van voltooiing van de opleiding	jaarlijks aantal afgestudeerden	aantal zonder vestigingsplannen	
		abs	%
1974	31	11	35,5
1975	173	60	34,7
1976	340	107	31,5

1977	458	142	31,0
1978	491	153	31,2
1979	464	155	33,4
1980	442	150	33,9
1981	420	126	30,0
1982	450	147	32,7
1983	474	125	26,4
1984	497	141	28,4
1985	485	131	27,0
1986	440	103	23,4
1987	473	78	16,5
1988	378	24	6,3
Totaal	6016	1653	27,5

In tabel 13 valt te zien dat van de 147 personen die in 1988 hun plannen hebben opgegeven, het grootste deel (63%) wel vestigingsplannen heeft gehad, maar deze niet heeft kunnen realiseren, waarbij de mannen hoger scoren (64%) dan de vrouwen (60%).

Tabel 13: Mate waarin men van plan is geweest huisarts te worden, naar geslacht per 1 januari 1989

	mannen		vrouwen		Totaal	
	abs	%	abs	%	abs	%
Huisartsopleiding zonder het expliciete doel om zich als huisarts te vestigen	10	10,3	7	14,0	17	11,6
Wilde wel huisarts worden, maar is tijdens opleiding al van plan veranderd	10	10,3	7	14,0	17	11,6
Wilde wel huisarts worden, maar heeft geen serieuze vestigingsplannen gehad	15	15,5	6	12,0	21	14,3
Niet plannen gehad, doch niet gerealiseerd	62	63,9	30	60,0	92	62,6
Totaal	97	100,0	50	100,0	147	100,0

De reden waarom men met zoeken is gestopt heeft voor het grootste deel (46%) te maken met het feit dat men een andere aantrekkelijke functie heeft gevonden. Verder gaf 19% te kennen dat zij geen vestigingsplaats konden vinden die met de eigen

voorkeur overeenkwam. Slechts 3% gaf aan dat men om financiële redenen de vestigingsplannen niet heeft kunnen realiseren.

Van de 147 adspirant-huisartsen die de plannen in 1988 hebben opgegeven, is slechts 2% werkeloos. Het grootste deel is werkzaam als verpleeghuisarts (18%); verzekeringsgeneeskundige (12%) en bedrijfsarts (11%).

8. TER AFSLUITING

Ter afsluiting willen we de belangrijkste resultaten uit de peiling van 1 januari 1989 naar voren halen.

- Per 1 januari 1989 bedraagt het aantal huisartsen in opleiding 346; hiervan is 66,8% van het mannelijk geslacht.
- De duur van de periode tussen het artsexamen en het begin van de huisartsenopleiding (de wachttijd) blijft toenemen, en bedraagt voor degenen die in 1988 met de opleiding zijn begonnen 41 maanden.
- Het relatief aantal afgestudeerde vrouwelijke huisartsen bedroeg in 1988 35%, bijna 5% meer dan in 1987.
- Tussen de mannelijke en vrouwelijke afgestudeerde huisartsen bestaat nog steeds een groot verschil in het percentage zelfstandig gevestigden. Bij de mannen is dit 59%, bij de vrouwen 38% van de vanaf 1974 afgestudeerden. Dit verschil wordt de laatste jaren overigens kleiner.

- Van de adspirant-huisartsen werkzaam als assistent is 56% van het vrouwelijk geslacht.
- Op 1 januari 1989 zijn 658 adspirant-huisartsen op zoek naar een zelfstandige praktijk. Dit aantal is nog nooit zo hoog geweest.
- Het merendeel (60% van de praktijkzoekende huisartsen) is als waarnemer/waarneemster aan het werk. Slechts een klein deel is werkeloos (1%).
- De meeste praktijkzoekenden (73%) spreken de voorkeur uit voor het werken als huisarts in een of ander samenwerkingsverband.
- De gemiddelde gewenste praktijkomvang van praktijkzoekende huisartsen bedraagt 2045. Vrouwen zijn vooral op zoek naar kleinere praktijken.